

„De Darde Klokke”

November

2023

EDITIENUMMER

209

Drie moandeleks tedschrift veur Ommen

in samenwerking met Cultuurhistorisch Centrum Ommen

OudOmmen.nl

OudOmmen.nl

STICHTING DE DARDE KLOKKE STICHTING OUDOMMEN.NL

Voorzitter

Harry Woertink
T 0529-452963

Secretaris

Sir Schokkenbroek
Patrijsstraat 39, 7731 ZL Ommen
E dedardeklokke@gmail.com / sir@oudommen.nl

Penningmeester

Albert van der Vegt
Sperwer 34, 7731 KB Ommen

www.dedardeklokke.nl
www.oudommen.nl

CULTUURHISTORISCH CENTRUM OMMEN

Voorzitter

Gerry Arts-Moerman
T 06-22246510

Secretaris

Jan Doedens
Koekoeksbloemstraat 12
7731 WB Ommen
T 06-31553719
E j.doedens@hetnet.nl

Penningmeester

Herman Kortman
T 06-23944250

www.museum-ommen.nl

GEMIENSCHOP OLL OMMER

Veurzitter

Johan Dankelman
T 0523-676269
M 06-17174249

Schriefster

Wilma Runhart
De Haar 19, 7738 PV Witharen
E wilmarunhart@hotmail.com
T 0523-676287

Penningmeester

Harry Prenger
06-28956863

HISTORISCH MUSEUM OMMEN

Den Oordt 7, 7731 CM Ommen

**Overname van artikelen toegestaan
met bronvermelding.**

www.dedardeklokke.nl
www.oudommen.nl
www.museum-ommen.nl

Drie moandeleks tijdschrift veur Ommen ism:
Gemeenschap van Oll Ommer
Cultuurhistorisch Centrum Ommen
OudOmmen.nl

Redactieadres

Patrijsstraat 39, 7731 ZL Ommen
T 0529-463111
E dedardeklokke@gmail.com

www.dedardeklokke.nl

Lidmaatschap CCO

- € 25,50 per jaar lidmaatschap CCO inclusief abonnement De Darde Klokke.
- € 27,50 per jaar bij niet automatische afschrijving.
Betaling op IBAN NL97 RABO 0378 9039 77 t.n.v. CCO

Abonnement De Darde Klokke

- Voor betaling van abonnement op De Darde Klokke
- € 8,00 per jaar (4 nummers) Betaling op IBAN NL72 INGB 0003 0435 54 of
- IBAN NL08 RABO 0348 9059 04 beiden t.n.v. 'De Darde Klokke' te Ommen.

Notarispost Ommen
Tuincentrum Jurrie Baas
Go Makelaars Weenink Jansen
Aannemersbedrijf M. van der Vegt
Jouw Printshop
Douwe's Dump
Installatiebedrijf Groen Ommen
Autoschade Huysmans
Ommer Automaten
Bandenservice Ommen
Pearle Opticiëns
Schildersbedrijf Van Elburg
Dakdekkers- en Renovatiebedrijf
E. van der Linde Ommen BV
Café-Restaurant 'De Nieuwe Brug'
Slaapkenner Touwen
Stucadoorsbedrijf Rinus Zwanepol
Dunnewind Groep BV
Vechtdal Uitvaartverzorging

Bouwbedrijf Vonder BV
Van der Bent Houtbouw
Ekkelenkamp
lunch - patisserie - diner- ijsalon
M. Dunnewind Radio, TV en witgoed
Lennips groep Vastgoed Onderhoud
Takman Gereedschappen
Cents Autocentrum
Café-Restaurant 'Flater'
Wijnhof dranken & delicatessen
OCB Bouw bv
Kompanen
Restaurant-Catering 'De Bootsman'
H. Steen bv verhuizingen en transporten
Gotink-Oco Maaltijden
Bungalowpark 'Hoge Hexel'
Expert Ommen
Bentum Nijboer Notarissen
Hovenier Arjan van der Veen
Nijkamp Installatietechniek

Brasserie Tante Pos
Goudsmid Atelier & Juwelier Zandbergen
Bakkerij van der Most
Freesverhuur Ommen
Timmer- & Onderhoudsbedrijf Kleinlugtenbelt
Sportrijk fit & gezond Ommen
Kapsalon de Kapper
Van Elderen accounts belastingadviseurs
Zorgboerderij 't Schöttincksflier
De Lange Keukens
Culinair bij u thuis
Makelaarskantoor Sallands Goed
Huiskes Hovenier
Van Kesteren Schoenreparaties
EP Ommen
Grondman Bouwservice
A. Visscher, hoveniersbedrijf
Wildthout, Hotel & Restaurant
Jumbo Ommen
Rina Uulders, uitvaartverzorging

Wij worden financieel ondersteund door Rabobank Vaart & Vechtstreek

Historisch Jaar

Het jaar 2023 loopt weer aan het eind. Het was een historisch jaar. We hebben het dan niet over zwaardere buien of drogere zomers die het jaar onderging. Nee, over iets historisch: de viering van 775 jaar stadsrechten voor Ommen. Het is goed om daarbij stil te staan. De activiteiten in dat kader zullen de meesten wel niet ontgaan zijn. De Darde Klokke heeft dit historische feit gemarkeerd met het aanbieden van een fraaie zitbank op het terrein van het Historisch Museum. Het museum is met name ook de plek waar de historie tastbaar samenkomt. Erachter komen waarom we de dingen doen zoals we ze doen en dat het heden ook geschiedenis wordt. Hier wordt historische tijd gevisualiseerd en worden verschillende tijdperken met elkaar en met het heden vergeleken. Door het begrijpen van historische tijd kunnen gebeurtenissen in de tijd geplaatst worden.

Met de uitgave van De Darde Klokke doen we niet anders. Mooie verhalen over of van vroeger die de historie in een perspectief plaatsen. Elk kwartaal weer, jaar in, jaar uit.

Veel leesplezier.

De redactie.

Abonnementsgeld

Het abonnementsgeld voor het blad "De Darde Klokke" is € 8 per jaar. Hiervoor ontvangt u dus 4 nummers (€ 2,- /st.) per jaar.

De historie van Ommen vertelt ons dat er ooit drie luidklokken hebben gehangen in het klokkenhuis van de (Hervormde) kerk in de Brugstraat. In het Rampjaar 1672 is een van deze klokken gestolen door soldaten uit het Münsterland onder leiding van de bisschop van Münster. Het is ze echter niet gelukt de zware luidklok mee te nemen. De soldaten kwamen niet verder dan de haven. Het verhaal vertelt verder dat de zware koperen of bronzen klok over boord is geslagen, in het water terecht kwam – van wat nu Burggraven wordt genoemd – en op de bodem ligt van een vroegere rivierarm van de Vecht. Vanaf het ontstaan van dit Ommer historisch tijdschrift wordt de ‘derde klok’ weer symbolisch geluid met de naam “De Darde Klokke”, de naam dus van dit tijdschrift geschreven in Ommer dialect.

Omslag: 1969: Foto genomen vanaf de (oude) Vechtbrug. De Vechtstraat (links) en de Prinses Julianastraat (rechts) worden hier doorbroken door de Brugstraat. Links is een deel van het (oude) gemeentehuis te zien en rechts de horlogewinkel van de familie Van der Kolk

De foto's in dit blad zijn aangeleverd door de betreffende auteur, uit het fotoarchief van OudOmmen.nl, CCO of anderszins zoals bij het artikel/foto is aangegeven.

Het is niet onze bedoeling eventuele rechten van derden opzettelijk te schaden.

	Pagina
Voor altijd trouw: Jan Veldkamp..... H.G. Westland.....	2
Herinneringsbank Ommen 775 jaar stadsrechten	5
Historie van een Ommer woonwijk..... Ben Wösten.....	6
Loop ie weer met deur Omm'n ?..... Alex Schuurman.....	8
Armoede in de moderne tijd..... Ben Wösten.....	9
De zevensprong op de Brink in Ommen..... Marietje Rhee-Luttekes.....	12
Juffrouw Mulder	16
Van 'n stoer keer 'ltie töt 'n angsthaase	19
Zoekplaatje	20

* KMar - Koninklijke Marechaussee

Voor altijd Trouw

Deel 40 uit de serie 'De onbekende helden van 1940-1945'
door Henk G. Westland, luitenant-kolonel b.d. KMar*

"Veldkamp was een bijzondere man, een bevlogen figuur. Je zou hem meer een frontsoldaat kunnen noemen. Hij nam vaak risico's, maar wist toch lange tijd de dans te ontspringen. Door zijn gemotiveerd optreden, zijn stimulerende activiteit en zijn opgewektheid wist hij medewerkers te activeren."

Na de Nederlandse capitulatie verbindt dienstplichtig sergeant Jan Veldkamp (21) zich op 3 juni 1940 voor zes jaar bij het Depot Koninklijke Marechaussee te Apeldoorn. Omdat de bezetter de kazerne aan de Zwolscheweg in gebruik heeft genomen, is het Depot gevestigd in de Koninklijke Stallen van Paleis 't Loo. Na een basisopleiding van slechts drie weken wordt hij als marechaussee te voet ingedeeld bij het Detachement Marechaussee te Amsterdam, gevestigd aan het Rokin 145. De Marechaussee wordt per 5 juli 1940 een burgerkorps en marechaussee Veldkamp krijgt per die datum eervol ontslag uit de vrijwillige militaire dienst. Vanuit Amsterdam wordt hij enige tijd ingezet in het gebombardeerde Rotterdam, waarvan zijn foto's getuigen. Jan is serieus bezig met zijn politieloopbaan, hij vraagt "een prospectus voor het volgen van een Politiecurcus met aantekening" aan.

Bij de Marechaussee worden in oktober 1940 elf gesloten eskadrons opgericht, elk zo'n 100 man sterk: bereiden en gemotoriseerde formaties voor ordehandhaving, maar ook voor opleidingsdoeleinden. Marechaussee Veldkamp gaat over naar Eskadron Amsterdam, dat wordt gelegerd in een nieuw woningcomplex aan de Van de Vijverstraat, waar bij ook een manege is gebouwd.

Amsterdam wordt op 8 en 9 februari 1941 geconfronteerd met de eerste provocaties van de Weerbaarheidsafdeling (WA) van de NSB. Op 11 februari volgen rellen, waarbij de WA-mannen de joodse buurt intrekken en de inwoners, joden en niet-joden geholpen door arbeiders uit andere wijken, het gevecht aangaan (de zogenaamde Jodenrellen). Uiteraard worden ook marechaussees ingezet voor ordehandhaving. Jan zal later met plezier over hun

gevechten met de WA en andere NSB'ers vertellen.

Per juli 1941 wordt hij overgeplaatst naar de Brigade Balkbrug, waar marechaussees als bewakers dienst doen bij het Rijksasiel voor Psychopaten. Met deze standplaats zal hij niet ontevreden zijn geweest, want verloofde Tjits woont dichtbij, in Ommen. In september 1942 volgt een overplaatsing naar de Brigade Hardenberg, bij de nieuwe Economische Dienst voor het opsporen van economische delicten zoals zwarte handel. Bij de politiereorganisatie van maart 1943 krijgt hij een aanstelling als wachtmeester der Staatspolitie en wordt ingedeeld bij de 'Marechaussee (Gendarmerie)', Groep Economische Dienst te Hardenberg.

De bezetter maakt eind april 1943 bekend dat het personeel van de "voormalige Nederlandsche Weermacht" weer terug in krijgsgevangenschap moet. In de kranten van 17 juni wordt het personeel van 20 Regiment Infanterie opgeroepen zich op 21 en 22 juni in de Frieslandkazerne te Assen te melden. Hoewel politiepersoneel een vrijstelling voor krijgsgevangenschap krijgt, een Bescheinigung, geldt wel een meldingsplicht. Jan moet zich op de 21e melden, maar duikt dan onder en neemt zijn uniform en wapens mee. Hij voelt zich al langer ongemakkelijk bij de taken die marechaussees krijgen opgedragen. Enkele dagen later wordt hij disciplinair ontslagen bij de Staatspolitie en gesignaleerd voor opsporing.

Ondergedoken in Kerkenveld heeft Jan contact met Jan Leijssenaar uit het naburige Alteveer, die deel uitmaakt van een groep met boer Rieks Zomer uit Alteveer en enkele onderduikers. Deze prille illegale groep steekt in de nacht van 18 op 19 juni in het dorp Fort een school, waar honderden in beslag genomen radio's liggen opgeslagen, in brand. Het volgende doel is de distributiedienst in Kerkenveld. Op de bespreking hiervoor introdu-

De auteur verricht historisch onderzoek naar de gevallen die in de oorlog 1940-1945 behoorden tot de (Koninklijke) Marechaussee.

Wilt u reageren? Uw reactie is welkom op het redactieadres of rechtstreeks per e-mail aan de auteur op marechaussee4045@gmail.com.

ceert Leijssenaar ene 'Cor Westland', een ondergedoken marechaussee. Op 1 juli om 09.00 uur overvallen Cor Westland in marechaussee uniform en Jaap Gootjes ('Kooos!'), een ondergedoken ambtenaar uit Baflo, met getrokken wapens die dienst.

Al voor zijn onderduiken verleent Jan hulp aan onderduikers en gaat daarmee verder voor de LO (Landelijke Organisatie voor hulp aan Onderduikers). Gerard Santman, LO'er uit Dedemsvaart: "Van hem ontving ik de eerste bonkaarten welke in Drenthe gekraakt waren door Johannes Post. 's Woensdags gekraakt, vrijdagmorgen om half zes ontving ik ze van Veldkamp."

Jan gaat ook aan de slag voor de illegale organisatie 'Trouw', een landelijke ondergrondse krant op christelijke grondslag. Hij is vaak in Hoogeveen en werkt voor de provinciale verspreider van Trouw in Drenthe. Maar wanneer in september 1943 de provinciale Trouw-verspreider in Zeeland wordt opgepakt, wordt Jan benaderd en neemt hij de zorg voor die provincie op zich. Jan, nu als 'Cor Zeeland', reist veel en heeft contact- en slaapadressen in Roosendaal en in Kruiningen bij bakker Waverijn. Hij treft in Zeeland weliswaar een redelijk opgebouwde organisatie aan, maar verbetert deze zodat Trouw in elk dorp van de provincie kan worden gelezen. Kruiningen wordt het centrale adres, waar regelmatig de districtsver-teenwoordigers komen voor besprekingen en het ophalen van de kranten, en waar drukafspraken worden gemaakt.

"Veldkamp fungeerde als trait-d'union met de Trouworganisatie en als praatpaal voor de medewerkers", aldus Trouwwerker Van Alten. Distributieambtenaar Willemse, een van de overvallers op het distributie-kantoor van Sint Laurens: "Voor deze overval gaf Cor mij (open veld Kruiningen) pistoolonderricht."

Maar voordat van Zeeland sprake is, worden Jans vader en moeder op 2 augustus 1943 opgepakt en via het Huis van Bewaring in Arnhem tien dagen later naar Kamp Vught gebracht. De Höhere SS- und Polizeiführer H.A. Rauter heeft bepaald dat familieleden van ondergedoken politiemannen moeten worden gegijzeld. Door het oppakken van Jans ouders is nu ook Tjits genoodzaakt om onder te duiken. Op 16 december brengt Rauter een bezoek aan Kamp Vught en zegt de ongeveer 150 gegijzelde familieleden toe dat zij voor Kerstmis weer naar huis mogen. Moeder Veldkamp komt op 18 december thuis, vader op de 24e.

Zeeland is geografisch gezien een bewerkelijke provincie en is daarboven ook speredgebied. Zonder de juiste papieren kun je de vele controles niet passeren. Maar Jan is brutaal, overbluft en gaat risico's niet uit de weg. Zijn onderdakgever uit Roosendaal schrijft: "Zo liep hij altijd met geweren, pistolen, dolken enz. te sjouwen en zijn medewerkers hebben hem heel wat op zijn falie gegeven hierom. In elke zak een P.B. [persoonsbewijs], verhuizingskaarten die in een bepaald bevolkingsregister geschoven moesten worden, bonkaarten enz. Papieren had hij bij de vleet, allerlei aanstellingen en zelfs een abonnement van de spoorwegmaatschappij dat alleen toen aan ingenieurs van de maatschappij werd verstrekt. Maar zijn mooiste papier was toen tenslotte een bewijs dat hij een pistool mocht dragen. Hij was steeds op z'n qui-vive bij de trein, wist veelal wie de S.D. agenten waren. Bij een S.D. controle liep hij met z'n welgevulde tas de S.D. man bijna ondersteboven, maakte zijn excuus en liep door."

De bezetter maakt jacht op Trouw en eind 1943 worden tientallen Trouwwerkers opgepakt, veel in Overijssel. Op een landelijke top-bijeenkomst van Trouw in Wormerveer op 10 december 1943 ontmoet Jan ene Henk Groot Enzerink. Henk is vrijwel de enige die nog over is van Trouw in Overijssel en is voor het eerst bij deze topvergadering. Er wordt besloten dat Jan weer in Overijssel gaat werken. Toch blijft hij betrokken bij Zeeland, zij het meer op afstand. Begin 1944 komt hij nog zo nu en dan in Kruiningen en

Jan Veldkamp wordt op 2 maart 1919 geboren in de Hanzestad Hattem. Vader heeft daar een klompenmakerij aan de Gelderschedijk en in 1927 verhuist hij zijn zaak naar het nabijgelegen dorp Wezep, aan de Zuiderzeestraatweg. Jan groeit op in een gereformeerd gezin met vier broers en vijf zusters. Na schooltijd werken de jongens mee in de werkplaats en worden vaak lange dagen gemaakt. Vader is actief in de gemeenschap: lid van het schoolbestuur en bestuurslid van de 'Christelijke Muziekvereniging De Eendracht'. Jan en twee broers spelen bij De Eendracht, Jan op de kornet. Via vriendinnetjes van zijn zussen leert Jan - net achttien jaar geworden - Tjitske ten Tooren uit Ommen kennen. Jan wil meer dan met slechts zeven jaar school werken als klompenmaker. Inmiddels volgt hij twee jaar een cursus algemene ontwikkeling; hij wil graag bij de politie. In deze jaren verdiept hij zich ook steeds meer in de bijbel en wordt een zeer gelovig man. In vaders klompenmakerij is veel werk en in 1938 komt er zelfs telefoon. Eind oktober 1938 meldt Jan zich - sinds twee weken verloofd met zijn Tjits - als dienstplichtige bij de Jan van Nassaukazerne in Harderwijk bij 20 Regiment Infanterie (20 RI), waar hij wordt opgeleid tot mortierist. Hij is niet bestemd voor de opleiding tot onderofficier, maar vader Veldkamp doet een goed woord voor zijn zoon bij de compagniescommandant. Op 4 januari 1939 gaat soldaat Veldkamp toch naar de kaderopleiding, bij 2 RI in Venlo. Zes maanden later keert hij als sergeant-titulair terug in Harderwijk en wordt stukscommandant van een 'mortier van 8' behorende tot 20 Compagnie Mortieren. Op 28 augustus 1939 wordt de algemene mobilisatie afgekondigd en enkele dagen later vertrekt 20 RI naar de Nieuwe Genie kazeme in Soesterberg. Op 10 mei 1940 bij de Duitse inval wordt 20 RI (minus 1 en 111-20 RI) onder bevel gesteld van commandant Vesting Holland en vertrekt naar Leiden. Van daaruit is het regiment ingezet voor beveiliging en zuivering in Den Haag en omstreken. Na de capitulatie verblijft de mortiercompagnie in Voorburg. Over Veldkamps persoonlijke belevenissen tijdens deze meidagen is niets bekend.

Roosendaal.

Ook al is Jan vaak in Zeeland, toch gaat hij indien mogelijk naar zijn familie en verloofde Tjits. In februari 1944 wil het stel trouwen, Tjits zit dan ondergedoken in Ermelo. Ze trouwen 'in het geheim' op de 16e in Leeuwarden. Hun huwelijk in Leeuwarden is mogelijk geworden door te 'knoeien' met in- en uitschrijvingen in de bevolkingsregisters. In Wijhe - op een volgend onderduikadres van Tjits - wordt op 26 mei dochter Janny geboren. Volgens een mededeling van de burgerlijke stand in een krant is zij de dochter van "C.J. Westland en J. Schlepers".

In Overijssel zetten Jan, nu als 'Cor Overijssel' en Henk Groot Enzerink als 'Karel Overijssel', de Trouworganisatie weer op poten. In beginsel wordt de inhoud van Trouw door de centrale redactie samengesteld, maar in oktober, wordt op aandringen van Jan een aparte redacteur benoemd voor het noordoosten van het land, die eigen artikelen mag toevoegen. Zo wordt bégonnen met de uitgave van een regionale editie, die onregelmatig wordt gemaakt in Hengelo, Kampen, Zwolle, Almelo en Enschede. Zwolle wordt voor Trouw steeds belang-rijker als knooppunt van de koeriersdienst tussen Amsterdam en de noordelijke provincies. Jan maakt zich ook druk over het verschijnen van Trouw na de bevrijding. Op 18 oktober schrijft hij over het ontbreken van richtlijnen uit Amsterdam: "Het is toch best mogelijk dat wij eerder bevrijd zijn dan Amsterdam, waarom moet dan V.N., PAROOL, enz. wel verschijnen en Tr. niet."

Behalve voor Trouw is Jan ook met andere zaken bezig, waar niet veel van bekend is. Wel dat hij in augustus 1944 in Balkbrug aanwezig is bij een bijeenkomst van illegale werkers uit de wijde omgeving. De ondergedoken marechaussee Jos Bonvanie wil een knokploeg vormen van dertig man. Dit is de KP-Staphorst geworden, kleiner en zonder 'Cor'. In september 1944 raakt Jan betrokken bij de vorming van de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten: hij wordt pelotonscommandant (strijdend gedeelte) van het plaatselijke Commando Ommen.

Aan Jans geluk komt op maandag 15 januari 1945 een eind. Die morgen is hij in Bruchterveld geweest bij de familie Noppers waar hij eerder een motorfiets onder het hooi had laten verstopten. Op de fiets van Wierden naar Almelo wordt hij vlak voor Almelo staande gehouden bij een persoonscontrole. Zijn persoonsbewijs op naam van Johan Wessels vertrouwen ze niet en Jan wordt geboeid. Plots gooit hij zijn fiets tegen een van de mannen en stoot de ander omver, en zet het op een lopen, nog steeds geboeid. Enkele nagezonden schoten missen. Hij rent via een plantsoen een straat in en komt via een woning in de tuin van een andere woning. Helaas ... juist in die woning blijkt de lijfwacht van NSB-leider Mussert ingekwartierd te zijn! Mussert houdt in die periode kantoor in Almelo. Jan wordt aangehouden en overgedragen aan de Sicherheitspolizei in Almelo, daarna in Zwolle. Hij schrijft op 13 februari in een naar buiten gesmokkeld briefje: "Ik ben gepakt met valsche papieren die ik ergens af moest geven, maar wie die persoon was, weet ik niet meer. [...] Nooit de moed laten zakken, dat doe ik ook niet." De Sipo krijgt geen grip op hem, kan niets met deze Johan Wessels, "kantoorbediende O.N.S." en komt niet achter zijn ware identiteit.

Jan wordt op 1 maart naar Kamp Amersfoort gebracht en uiteraard onder de naam Johan Wessels in Schutzhaft genomen. Twee weken later op de 15e gaat hij met vele anderen op transport naar concentratiekamp Neuengamme, waar de treint drie dagen later aankomt. Hier blijft hij niet lang want in april wordt het kamp ontruimd in verband met de nadering van de geallieerde troepen. Van Jan is bekend dat hij tijdens een treintransport weet te ontsnappen en een volle week op de Lüneburgerheide heeft rondgezworven. Een Nederlander die daar in de omgeving in een werkkamp zit, vindt hem, volledig uitgeput. Hij neemt hem mee naar het werk-kamp dat drie dagen later door de Amerikanen wordt bevrijd. Jan wordt opgenomen in het Städtisches Krankenhaus in Lüneburg.

In een briefje naar de familie - door hemzelf geschreven vermoedelijk half mei - meldt Jan dat hij weliswaar longontsteking heeft, maar vooruit gaat en met een paar weken weer thuis zal zijn. Het briefje moet kort zijn, want "ze staan op dit briefje te wachten. Eenige Hollandsche vrienden die morgen naar Nederland terug keren, zullen het meenemen." Het

briefje komt te laat aan ... inmiddels is Jan op 1 juni aan een hartvliesontsteking overleden en in Lüneburg begraven. Pas eind augustus bereikt het droeve nieuws de familie. Het duurt nog jaren voordat de stoffelijke resten van Jan kunnen worden gerepatriëerd.

Pas op 24 oktober 1951 kan de herbegravenis plaatsvinden op de Gemeentelijke Begraafplaats te Ommen.

Herinneringsbank Ommen 775 jaar stadsrechten

Behalve een themanummer (208) over Ommen 775 jaar stadsrechten heeft het bestuur van de Stichting De Darde Klokke/OudOmmen.nl eind augustus 2023 een herinneringsbank aangeboden aan het Historisch Museum.

De zitbank werd als eerste (officieel) uitgeprobeerd door pastoor André Monnikhof, wethouder Bart Jaspers Faijer, historisch museum-voorzitter Gerry Arts en Gemeenschap van Oll Ommer-voorzitter Johan Dankelman.

1248

“De pastoor als symbolische vertegenwoordiger van de bisschop uit 1248, die toen als

geestelijke en ook als landsheer verantwoordelijk was voor het uitreiken van de stadsrechten aan Ommen.

De andere personen als vertegenwoordigers van organisaties met wie wij als de Darde Klokke een goede band onderhouden”, zo verklaarde Harry Woertink, voorzitter van de stichting De Darde Klokke/OudOmmen.nl bij de officiële aanbieding. Monnikhof vertelde dat hij als pastoor met recht een vertegenwoordiger van de bisschop genoemd kan worden. Niet alleen vandaag maar ook

775 jaar geleden bij het verlenen van de stadsrechten aan Ommen door bisschop Otto III, met dien verschil, toen als geestelijke én landsheer; tegenwoordig enkel als geestelijke.

Ommer groet

De bank staat op het pleintje voor het museum en geeft mooi zicht op molen Den Oord.

Op de bank staat de tekst: “1248 – 2023 Ommen 775 jaar stadsrechten – “t Giet ow goed, bi’j al wa’j doet”. Dit laatste staat voor de bekende Ommer groet in het dialect.

Op initiatief van De Darde Klokke zijn in de loop van de jaren op meerdere plekken in Ommen (gedenkt)tekens geplaatst als herinnering aan het verleden. Het kwartaalblad De Darde Klokke schrijft sinds 1971 geschiedenis en de website OudOmmen.nl ging op 17 april 2006 voor het eerst online als verzamelsite voor historische wetenswaardigheden over Ommen en omstreken.

Historie van een Ommer woonwijk

Uitgebeeld door gedenktekens

door Ben Wösten

In het kader van de herdenking dat Ommen 775 jaar geleden stadsrechten heeft gekregen, heeft de buurtvereniging 'De Zeehelden' gezocht naar historische feiten in hun woonwijk en die aan het publiek te tonen middels drie gedenktekens. Een galg was een stellage waarmee veroordeelden door middel van ophanging ter dood werden gebracht. In het verleden was buiten de stadsmuren vaak een stadsgalg opgetrokken uit hout of steen, waar de stoffelijke resten van geëxecuteerden werden tentoongesteld. Zo'n plek werd vaak galgenveld of galgenbelt genoemd.

Een 'Galgenbelt' in stad Ommen?

Ommen had eeuwen geleden net als andere steden een galgenbelt buiten de poorten. Ook hier werden veroordeelden die zware misdaden hadden begaan veroordeeld tot de doodstraf via ophanging, in de volksmond ook wel de strop genoemd. Nadat deze veroordeelden waren opgehangen werden ze vervolgens op een ronddraaiend rad gelegd om ook nog hun botten te breken zodat ze er zeker van waren dat het slachtoffer echt dood was. Wanneer er toch iemand levend van afkwam begon die persoon te schaterlachen. Datzelfde deden ook de omstanders die bij zo'n ophanging aanwezig waren.

Foto van een galgenbelt (Wikipedia)

Een bruggetje op het eind van de Hardenbergerweg over de voormalige galgengraven herinnert ons nog daaraan, doordat het bruggetje het 'Schaterbrugje' werd genoemd. De historie van Ommen vermeldt dat er in het jaar 1493 een misdadiger door de Schepenen (wethouders) op een zogenaamde 'Rechtsdag' werd veroordeeld tot de strop en als zodanig op de Ommer galgenbelt werd opgehangen. Waarschijnlijk heeft de genoemde galgenbelt gestaan aan het eind van wat nu de wijk 'De Strangen' heet, tussen de Marke van Ommen en de woonkern Arriën, ongeveer een kilometer verwijderd van het vroegere stadscentrum. Ook de naam Galgengraven is daarvan afgeleid, waarschijnlijk omdat het stroompje langs de galgenbelt stroomde. Het bestuur van de wijkvereniging de 'Zeehelden' heeft over deze historie een gedenkteken geplaatst aan de Van Wassenaar van Obdamstraat nabij de Galgengraven.

De zandweg tussen Brugggraven en Galgengraven

Een tweede gedenkteken heeft het wijkbestuur geplaatst in de berm voor het zorgcentrum de Oldenhaghen. Op dit monumentje staat de historie beschreven van een oude zandweg. Deze weg liep vanaf de vroegere Burggraven richting de Galgengraven. Dit weggetje was een soort wandelpad waarover men vroeger een leuk wandelingetje kon maken. Dit werd mij ooit verteld door een goede kennis wijlen Antje de Graaf-Lammerink. Ze bewoonde met haar man een boerderijtje aan wat toen nog aangeduid werd als Hamsgoren, nu het straatje achter het huidige gemeentehuis. Ze gingen daar dan wandelen, vaak op zondag, om er even uit te zijn. Men liep dan achter de houtzaagmolen van Makkinga langs via de oversteek van de afvoer van het Ommerkanaal naar de Vecht.

Men kon hier dan over een bruggetje de weg vervolgen. Deze zandweg liep dan door naar de Bollemaat en de Hofmeijers weilanden langs de Vecht richting Arriën.

In die tijd stond er nog geen enkele woning of wat dan ook. Zelfs de Coevorderweg was er nog niet, tenminste niet als verharde straat.

Het verkeer richting Coevorden en Hardenberg kon gebruik maken van de Hardenbergerweg. Heel veel later werd genoemde zandweg verhard en kreeg het de naam 'Doormanstraat'. Toen de woonwijk 'De Zeeheldenbuurt' werd gebouwd, moest eerst de grond opgehoogd worden omdat dit gebied de uiterwaard van de Vecht betrof. Een stukje van die uiterwaard is nog te zien aan wat nu aangeduid wordt als 'Diepe kuil', waar de buurtvereniging haar activiteiten houdt.

**JOUW
PRINT
SHOP**

P. Bruegelstraat 17
7731 SK Ommen
T (0529) 45 13 51

WWW.JOUWPRINTSHOP.NL

ZORGBOERDERIJ

BOERENGOLFBOERDERIJ.NL

Schöttincksflie

Gerjande en Alex Buitenhuis-Veurink
Karshoekweg 1
7737 PP Stegeren
0529 45 72 70
gjdveurink@hetnet.nl
www.schottincksflie.com

Dè zorgboerderij voor dagbesteding voor (jong) volwassenen en ouderen

**GOUDSMIDS ATELIER
ZANDBERGEN**

Voor uw sieradenreparaties

Tel. 06-10 20 23 69 - www.goudsmid-zandbergen.nl

Voor professioneel autoschadeherstel

ABS Huysmans
autoherstel Ommen

Strangeweg 20
7731 GW Ommen
Tel. (0529) 451146
Info@abshuysmans.nl
www.abshuysmans.nl

gratis vervangend vervoer

4 jaar BOVAG garantie

ISO 14001/9001/
BOVAG gecertificeerd

stichting duurzaam repareren

Huiskes
HOVENIER

*'De hovenier
in het
Vechtdal'*

Varsenerweg 14
7731 PZ Ommen
T 085 5000 160
E info@huiskeshovenier.nl

DOUWE'S

DUMP

DUMP, OUTDOOR & MORE

STRANGEWEG 9, OMMEN

0529 451184

WWW.DOUWESDUMP.NL

OMMER AUTOMATEN

**24 uur per dag
bereikbaar**

Nieuwelandstraat 6
7731 TH OMMEN
0529-463046

*...niet omdat het anders moet,
maar omdat het anders kan*

Uitvaartverzorging en begeleiding

Vechtdal

info@uitvaartverzorgingvechtdal.nl
www.uitvaartverzorgingvechtdal.nl

Jan Slagter 06 2524 3688

bakkerij VAN DER MOST

Brood | Banket | Lunchroom | Chocolaterie
www.bakkerijvandermost.nl

Lennips groep
VASTGOED ONDERHOUD

schilderwerk totaal onderhoud uniplan 24-uur
glasservice schilderwerk 24-uur glasservice uni
totaal onderhoud 24-uur glasservice uniplan
schilderwerk totaal onderhoud 24-uur glass

- totaal onderhoud
- schilderwerk
- onderhoudsplan
- 24-uur glasservice

Vestiging Hardenberg T 0523 272051
Vestiging Ommen T 0529 450313

www.lennips.nl

SCHILDERSBEDRIJF

van Elburg
GLAS-VERF-BEHANGSPECIALIAZAAK

Van Elburg Ommen
Schurinkstraat 22a - 7731 GD Ommen
Tel. [0529] 45 24 41 - Fax [0529] 45 62 56

Go! Weenink
+Jansen

Experts in de pracht
van het Vechtdal

Kopen

Verkopen

Taxeren

Je huis verdient het!

0529 45 11 21 info@weeninkjansen.nl weeninkjansen.nl

Cents
Autocentrum

Uw Renaultdealer voor het Vechtdal www.cents.nl
Brink 58 | 7731 TG Ommen | T 0529-469900

Liefde,
Respect &
Aandacht

Rina Ulders
Uitvaartverzorging

Wij staan 24/7 voor u klaar, ongeacht
waar en hoe u verzekerd bent.

www.uitvaartverzorgingrinaulderson.nl 06 5066 1632

Touwen
behome

Voor vloer &
raamdecoratie

Brugstraat 29a | 7731 CV Ommen
T 0529-451716
E info@touwenbehome.nl
www.touwenbehome.nl

Het comfort van nu, het gevoel van toen
de kwaliteit van
de Lange Keukens

Eskampweg 4a, 7731 TA Ommen.
Tel. 0529 - 46 25 00
Fax: 0529 - 46 26 00
www.delangekeukens.nl

de Lange
keukens

Het lekkere leven

Restaurant Pannenkoekenhuis
Zalencentrum en Catering

"De Nieuwe Brug"

Een Omme(n)tje waard!!

met speeltuin

Familie Looze
Lemelerweg 13
7731 PR Ommen
Tel. (0529) 45 17 23

www.denieuwebrugommen.nl

GROEN

INSTALLATIETECHNIEK

- Sanitair
- Service en onderhoud
- Zonne-energie
- Warmtepompinstallaties
- Elektra
- Loodgieterswerk
- Centrale verwarming
- Dak- en gootwerk

Patrijsstraat 3-5, 7731 ZL Ommen
Tel. (0529) 45 22 03
www.installatietechniek-groen.nl

Arjan van der Veen
tuinen

www.arjanvanderveen.nl
Woestendijk 2 • 7738 PL Witharen
T 0523 - 676116 • M 06 - 506 450 81

ontwerp
aanleg
onderhoud
vijvers
boomverzorging
renovatie
sierbestrating

Zeeheldenbuurt Ommen

De grootste woonwijk van Ommen van na de oorlog.

Het derde gedenkteken verhaalt de bouw van deze woonwijk waarvan alle straten genoemd zijn naar Nederlandse Admiraals van vooral oorlogsvloten.

De Zeeheldenbuurt is één van de oudste woonbuurten van Ommen, ontstaan tijdens de wederopbouw in de jaren '50. Door de oorlog lag ons land grotendeels in puin. Door de hulp van Amerika ontving Nederland de nodige financiële middelen om het land weer op te bouwen. Die gelden kwamen vooral binnen via het zogenaamde Marshallplan, genoemd naar minister Marshall. De gemeente Ommen maakte hier ook gebruik van. De eerste acht woningen die werden gebouwd kregen als straatnaam de Piet Heinstraat. Deze werden in 1954 gebouwd door de Woningbouwvereniging Ommen. Het begin van de eerste grootschalige nieuwbouw in onze stad. Een welkome aanvulling op het schaarse woningbestand, ontstaan door de crisis en de oorlogsjaren. Hierna werden ook de andere huizen in deze wijk gebouwd. De straatnamen werden vernoemd naar beroemde Nederlandse Admiraals, zoals de Ruyter-, Tromp-, Evertsen-, van Speijk-, van Galen-, Cortenaar-, Witte de With-, van Brakel-, van Gent- en als laatste de Doormanstraat.

Dit bruggetje over de afwatering van het Ommerkanaal naar de Vecht gaf toegang tot de latere Zeeheldenbuurt. Het bevond zich precies op de hoek waar later de Trompstraat/Doormanstraat werden gesitueerd. Dit bruggetje is later afgebroken omdat het Ommerkanaal werd gedempt en het bruggetje geen dienst meer deed.

De Zeeheldenbuurt wordt aan het noorden begrensd door de Hardenbergerweg, ten oosten door de Van Wassenaar van Obdamstraat, ten zuiden door de Coevorderweg en ten westen door Den Lagen Oord. De Zeeheldenbuurt telt in totaal 212 woningen waarvan 142 huurwoningen van Vechtdal Wonen. Daarnaast zijn er 49 seniorenwoningen. In totaal wonen er 1125 inwoners. De Zeeheldenbuurt heeft een wijkvereniging met 77 leden.

Opdracht van de wijkvereniging van de Zeeheldenbuurt is het versterken van de sociale samenhang, de leefbaarheid en eigenaarschap van de bewoners. Dat is het hogere doel van de buurtaanpak in de Zeeheldenbuurt. Deze

woonwijk heeft een tweetal zaken waar het wijkbestuur zelf verantwoordelijk voor is en die ze zelf onderhoudt. Dat betreft een mooie speeltuin midden in de wijk. Hier kunnen kinderen van de wijk zich uitleven met de attributen die daar aanwezig zijn. Dan is er nog een groot speel- en activiteitenterrein dat aangeduid wordt als 'Diepe kuil'. Deze kuil bevindt zich op een veld dat een restant is van de uiterwaarden van de rivier de Vecht. Ook de ondergrond waarop de woningen in de Zeeheldenbuurt gebouwd zijn, was oorspronkelijk een uiterwaard. De grond werd verhoogd met opgespoten zand voordat er gebouwd werd. Dit was noodzakelijk om overstromingen van de Vecht te voorkomen.

Het gedenkteken van de bovenstaande geschiedenis van 'De Zeeheldenbuurt' zal op een later tijdstip in het midden van de woonwijk onthuld worden.

Eerste steenlegging

Foto van de zandweg langs de Bollemaat, nu de Doormanstraat

Loop ie weer met deur Omm'n ?

met Alex Schuurman

Dan kom ie d'r weer eens uut, dan kom ie nog is weer in Omm'n. Maar wiej doet dat wel zo 'n veertig, vieftig joor trugge, toen kon 'n wiej ok nog wat better uut de voete. Toen was ok alles nog niet zo goed gestoept, toen waar 'n de stoep 'n nog vulle ongelieke.

De vrachwaangs van Stegeman reed'n nog deur de Brugstroate, kujt oe nog veurstel'n ? Nee, ie blijft maar mooi rustig op oew stoel zitten, maar in gedag'n kuiert wiej mooi eempies deur Omm'n. De Brugstroate, of zoas het vrogger nuumt wurd'n; Bruggestroate of Grotestroate, is de oalste stroate van Omm'n.

Horlogemaker
Van der kolk

Wiej begunt bije de olle Vechtbrugge en loopt tuss'n het gemientehuus en Gerrit van de Kolk, de horloosjemaker, de Brugstroate in. An de rechterkante zied wiej door de winkels van bakker Steems en schoemaker Van Kestern. Dan was door een steegie. Dan het kezewinkeltie van de dames Cottee, twiej ongetrouwd'n. Wiej geung door wel is hen umme door keze te pruum'n, maar wiej koch'n niks. Dan kwam Dijks en Stien met elektriese apperaat'n en doornooast bloem'n-winkel van Jwan Schuurman.

An de andere kaante was de bakkerieje van Sonneberg met Annie achter de teunbaanke, dan de boernleenbaanke. Het winkeltie van de dames Makk'nga, Rieka en Katrien (ok ongetrouwd) met hun breur 'rooie' Klaas. Wie hef door niet pieptabak of proemtabak 'ekoch, of een penne en een schriffie. Noa het steegie 'De Poffert' was de sigaarnwinkel van Groot'nhuus. Dan was door de winkel den "De Bakhoven" hiet, genuumd noar de bakkerieje van Stapp'nbelt. Later zat Pijn (ELPÉ) erin met zien drukkerieje. Doornooast was de melkwinkel van Eimert en Dien van der Boon, wat later zat dochter Margriet in de zaak. Vlak d'r an was spelgoedzake van Evert Hurink. Dan was er het

Groentehandel
Marinus de Jonge.

schildersbedrijf van Bosscher. Ok hier een ongetrouwde in huus ! Dat was ok de winkel van de drie P's. Die hadden allerlei pijn, poeiers en pleisters. De laaste winkel veur de Karkstroate was de Centra van Jan Keizer. Eem weer trugge noar de andere kante van de Brugstroate. Wij waar'n bleem bije de Burggraam, oftewel het steegie van OCO (Ommen Consumptie-ijs Onderneming). De eerste ijsfabriek van Ommen van GerritJan van Elburg met de drie zeuns Herman, Dick en Bertus en dochter Gerrie. Dan was door Piet Hindriks kapsalon en dan zat horloosjemaker Freddie Oldeman en doorveur zien va Harman, 'n oln Oldeman. Op 'n hoek de eerste supermarkt van Omm'n; de Albert Heijn. De Hervormde Karke sloa ik noe eem over, dat doet er vandaag an 'dag wel meer ! Op de volngde hoek zat ACO, café en cafeteria van Jan Hurink. Het laatste gedeelte van de Brugstroate besleut de klerewinkel van Jan Kroamer, de vader van Peter b.v. (bij voorbeeld). Toch nog weer eem trugge noar de andere

Supermarkt Centra met
v.l.n.r. achteraan Rien
Boer, Hendrika Arnold-
Scholten, onbekend en John
Aitink.
V.l.n.r. Leida Pasman,
Carolien Kloosterman,
Hennie Huisjes, Gerrie
Kleis en Willem Winters

kante, noar de Karkstroate. Door op 'n hoek was de slagerieje van Krukkert, met slaggers Jan Makkinga en Jan Schutte. Dan was door, sinds 1952, café 'Siero' destieds van Everhard en Riek Siero (getrouwd met Jan 'Touw'). In 1972 hef Henk Hulsegge het café overenumm'n en werd het 'De Harbarg' en is noew van Hans van Lingn. Weet ie ok nog dat Dolf Wessel met zien schilderszake door zat? En ok zat door de krudeniërszake van Pieter Van der Beek, de 'VIVO', later wurd'n dat tabaksattiekkel en van als onder 'n kurk. Doornooast zat gruunteboer Marinus De Jong (1920-2023). En dan komme wiej bij Luttekus, 'Henduk de Smid', met Jan de fietsenmaker en Albert en zuster Dina, den met Klaas Kosse was 'etrouwd. En dan as leste Jowan Klomp, den had een winkel met kachels en zo, maar langs de Bermerstroate kwaam ie bij de achterkante, door was de smederieje en er wurd'n ok peerde besloan. Jan Bos wark'n er ok, den mos de Hervormde karke verwarm. Mooi dat ie eem mette leup'n bint. Ie kont het toch wel volhoal'n?

Armoede in de moderne tijd Ommen kende vroeger ook veel armoede door Ben Wösten

Onder de kop 'Aandacht voor armen en bestrijding van bedelarij' beschrijft een vroeger bekende historische schrijver van Ommen Evert Dijk de grote armoede in en vóór zijn tijd. Het is nu anders dan toen maar wederom hebben veel mensen weer met armoede te maken. Ook in Ommen. Wat dat betreft is er geen nieuws onder de zon want heden ten dage is er ook in onze tijd veel armoede onder de bevolking. Kinderen komen zonder ontbijt op school omdat ouders geen eten hebben of onvoldoende inkomen om eten voor hen te kunnen kopen. Het is onder andere te zien aan de drukte bij de voedselbanken.

Vroeger leefden veel inwoners van Ommen van de bedeling en kreeg men hier en daar ondersteuning van de kerk en soms ook van het stadsbestuur. De genoemde geschiedschrijver Dijk beschreef in een gedicht hoe de mensen die het voor het zeggen hadden toen omgingen met arme mensen en bedelaars.

“De hulp aan armen bleef lang pover.

Het was de taak meer van de kerk. Aan haar liet 't stadsbestuur het over.

Wel gaf zij later armen werk Alleen door arbeid kreeg men geld.

Met bezig zijn in bos of veld. Verjagen van de bedelaars stond vroeger hoog hier genoteerd.

En 'schooyers' die er waren. Mangs rap weer weg getransporteerd.

Buiten de Ommer grens gebracht.

Zo toonde Magistraat haar macht.”

Dijk meldt in zijn verhaal dat een deel van de Ommer bevolking zeer arm en noodlijdend was. De kerken in Ommen hadden echter wel aandacht voor de minstbedeelden. Zo besteedden ze een deel van de collecte van de erediensten aan inkoop van levensmiddelen en kleding voor de meest behoeftige inwoners van Ommen. Maar het was wel een druppel op de gloeiende plaat om dat zo maar eens te zeggen. Daar kwam ook nog bij dat genoemde collectes door de algemeen heersende armoede van de kerkgangers zelf, steeds minder opbrachten.

Een bijzonder geval van armoedebestrijding was in Ommen de bouw van het 'Oude Vrouwenhuis' met de naam 'De Heilige Geest', in 1404. Er hoorde een woonhuis van een geestelijke bij die aan genoemde inrichting was verbonden. Deze geestelijke was verplicht elk jaar een paar schoenen te verstrekken aan de armste vrouwen. Op ongeveer dezelfde plek werd in 1901 het 'Hervormd Rusthuis' voor vrouwen en mannen gebouwd dat ongeveer dezelfde taken verrichtte.

Het Oude Mammen- en Vrouwenhuis aan de Gasthuisstraat

Ook na de Reformatie bleef de kerk de hulpverlening aan arme mensen voortzetten. Maar na deze tijd nam ook de bemoeienis van het stadsbestuur toe bij de bestrijding van de armoede onder de bevolking van Ommen. Vooral in grote nood sprong het stadsbestuur bij. Zelfs in de eerste helft van de vorige eeuw bleef het voor velen een armoedig bestaan, dat nog extra vergroot werd door misoogsten van bijvoorbeeld de aardappelverbouw. Deze werd veroorzaakt door een geheimzinnige ziekte aangeduid als de zwarte ziekte met de naam

'Phytophora infestans'.

De overheid had blijkbaar maar één middel om de armoede te bestrijden. De armen moesten naar de werkverschaffing. Dat was werk bij grond- ontginningsbedrijven en in het veen. De arme werkers ontvingen voor het werk een armetierig loontje waar ze amper van rond konden komen.

Het werd nog erger voor de armen wanneer er in de winter langdurig vorst en sneeuw was waardoor er niet gewerkt kon worden. Daardoor raakten de karige reserves gauw op. Gelukkig waren er toen gelukkig ook gegoede burgers die de medebewoners hielpen met voedsel, kleding en turf. De naoberschap bewees hierdoor haar goede naam om de moeilijke maanden door te komen. Ook het Ommer gemeentebestuur trachtte haar steentje bij te dragen door mensen werk te verschaffen in het Ommer bos of aan het onderhoud van wegen. Ook mochten de armen houtspikkelen om hun huizen nog een beetje konden verwarmen.

Ook in andere woonoorden rondom Ommen was armoede en werkloosheid troef. Een en ander mag blijken uit het volgende verhaal.

Ommenaar Erik Poelarends vond bij graafwerkzaamheden in Balkbrug een ovaal bronzen bordje dat alles te maken had met de armoede van voorheen. De tekst op dat bordje luid **"Bestrijding der bedelarij door werkverschaffing"** Dit bordje schijnt ooit verstrekt te zijn aan inwoners van Steenwijk.

rij in die plaats tegen te 1893 de 'Vereeniging ter delarij door middel van opgericht.

Als ondernemers werket het werk zetten, konden niging inschrijven voor een loonkosten. Die werden dan ge- van de rijkere bevolking. Toen het

de, bedacht het bestuur een ingenieuze oplossing om toch een constante geldstroom te genereren. Bij jaarlijkse betaling van één gulden kregen de inwoners van Steenwijk het boven genoemd bordje om op de voordeur te bevestigen, zodat bij hen als leden niet meer zou worden aangeklopt door bedelaars. Die werden geacht te begrijpen dat de betreffende bewoners al een bijdrage hadden gedaan voor de minst bedeelde bevolking.

Heel vroeger wemelde het ook in het Ommerland van bedelaars en landlopers, vaak door honger en armoede gedreven. De overheid verleende in die tijd geen enkele ondersteuning aan deze mensen.

De Staten van Overijssel gelastten daarom dat alle zogenaamde 'heidenen', zigeuners, schooiers, vagebonden en dergelijk schuim, moesten worden verdreven uit de hele provincie. Zowel mannen als vrouwen moesten binnen drie uur vertrekken. Er werden zelfs zogenaamde 'Armenjagers' aangesteld om hiervoor te zorgen. Ook de Ommer boeren werd verboden om ook maar iets te verstrekken aan die arme drommels.

Om het bedelen van de eigen Ommer inwoners te voorkomen, regelde het Stadsbestuur een 'Armenbus' voor collecten die bestemd werden voor de armen. Deze collectebus bracht echter niet genoeg op. Dijk beschrijft hoe in 1761 een viertal zeer arme vrouwen, t.w. Swabe Gemdt, Foeke Cootje, Marte Meuje en Henke de Motte zo arm waren dat ze van het Stadsbestuur binnen het Ommerkerspel een 'bedelvergunning' kregen.

Om de armoede en bedelarij te bestrijden, werd daarom in Steenwijk een 'Bestrijding der Bedelarij door Werkverschaffing'

gevestigd. De leden van deze vereniging waren loze arbeiders aan wie werd toegezegd dat zij zich bij de Vereeniging konden laten registreren en zo een vergoeding van de loonkosten konden krijgen. Het werd financieerd uit bijdragen van de leden.

In 1902 behoorlijk daalde de ledenaantal.

De verdere situatie in Ommen

Ten gevolge van de Franse overheersing werd ons land zeer arm. Zo rond 1816 leden veel inwoners aan ellende en ontbering. Met het oog op de precaire staat van de staatskas, konden toen alleen mensen geholpen worden die geen lid waren van de kerk. De kerk van Ommen had het met haar eigen armen al moeilijk genoeg. Dominee van Raalte, voorganger van een groep afgescheidenen, ondernam zelfs pogingen om enige verlichting van de armoede te brengen door de stichting van een pottenbakkerij en de oprichting van een steenfabriek. Deze bedrijfjes hebben echter niet zo heel lang gefunctioneerd en zijn enige tijd later weer opgeheven. De tijden van toen zijn niet te vergelijken met de armoede van nu maar toch. Ook nu leven er weer veel mensen in armoede en ellende. Vanaf 1965 kwam er een behoorlijke verbetering met de invoering van de 'Algemene Bijstandswet' door de toenmalige minister van sociale zaken mevrouw Marga Klompé.

De Brugstraat in de tijd dat er veel armoede was.

Hierdoor kon iedereen die in de problemen was gekomen aanspraak maken op deze nieuwe wet. Maar ondanks het feit dat iedereen nu een minimumloon, AOW of een andere uitkering krijgt, komen veel gezinnen toch tekort. Nu kunnen kinderen op school gelukkig een ontbijt krijgen. Verder hebben we hier en in Hardenberg een voedselbank voor inwoners die het financieel erg moeilijk hebben om hun etenswaren en andere huishoudelijke boodschappen te kunnen betalen. Dit komt door de hoge prijzen voor gas en licht en de dagelijkse winkelboodschappen, woon- en zorgkosten. De meeste ellende is vooral ontstaan na de coronaepidemie. Als de nood echt aan de man komt in deze moeilijke tijd kunnen hulpbehoevenden een beroep doen op hulpvoorziening via het gemeentebestuur. Dit geldt voor iedere inwoner die te maken krijgt met schuldproblemen. Bij een aanvraag voor hulp kunnen mensen gebruik maken van een zogenaamd 'schuldhulpmaatje' die hiervoor is ingesteld.

Nog enkele voorbeelden uit de tijd van de grote armoede in Ommen. Zowel kleine winkeliers als andere inwoners die het niet breed hadden probeerden op bepaalde feestdagen wanneer er wat toeloop was in Ommen, mensen van huis uit koffie en broodjes te verkopen om daarmee een paar centjes bij te verdienen. Men maakte dat kenbaar met een bordje met tekst achter het raam op te hangen met de tekst, hier zet men koffie.

Ook was er sprake van veel verhuizingen vooral onder de lagere volksklasse, zoals toen arme mensen werden aan geduid. Als men een ander huis kon bemachtigen die een paar centen goedkoper was, werd het boeltje bij elkaar gepakt en verhuisden ze. Ze stelden wel als voorwaarde bij het nieuwe huis, dat er ruimte was om een sik of geit te houden. Ook moest er ruimte achter het huis zijn om daar met een kruiwagen te kunnen komen. De geiten waren hard nodig om zelf over melk te kunnen beschikken in die armoedige tijd.

Locatie Kasteel Eerde

In een aantal vorige nummers van De Darde Klokke is geschreven over de juiste locatie van kasteel Eerde. Naar aanleiding van een artikel van Luuk Vogelzang reageerde Peter Kramer daar weer op. Peter had hierover een mening, die hij toen niet kon onderbouwen. Onlangs heeft Peter het document gevonden waarop hij toen zijn mening had gebaseerd. Dat is de **Historische Overijsselse Bijdrage van de Vereniging tot beoefening van Overijsselsch regt en geschiedenis**, bijdrage 96 van 1981, op pagina 6.

De titel luidde: "*knokken of dokken*" van de hand van drs. E.W. van den Elzen en dr. G.M. de Meyer. Daarin wordt beschreven hetgeen een "*oorlogscorrespondent*" uit de middeleeuwen op papier heeft gezet n.l.:

"De meer dan stevige constructie van de hovestad te Eerde, hoog op de heuvel, weerstaat te goed het martiale geweld."

Hiermee is volgens Peter de discussie ten einde. Zie hiervoor ook de nummers 184, 186 en 187 van De Darde Klokke.

De Zevensprong op den Brink in Ommen

door Marietje Rhee-Luttekens

Heb je wel gehoord van de zeven ...

Nog niet zo lang geleden kwam ik een artikel tegen dat de aandacht van de heer G. v.d. Veen had getrokken. Hij zond het stukje uit een onbekende krant naar de redactie van De Darde Klokke. Deze plaatste het in 2009 in DDK nummer 151 met de opmerking "Mogelijk weet een van onze lezers waar de persoon in kwestie het over heeft" Een aansporing om maar eens naar de oplossing te zoeken, dus ...

Dagboek van een Bussumer subtitel "De Zevensprong" op den Brink in Ommen zo luidt de titel. Als ik dit lees wordt er flink aan de deur van mijn nieuwsgierigheid geram-meld, ik wil dit te weten zien te komen en ga op zoek naar de krant, de naam van de auteur en naar "de Brink" - een vraagstuk met drie onbekenden.

Een aardig dorpsshotelletje aan den Brink

Foto: Jaap Hindriks

"Bussummer" vertelt in het artikel hoe hij tijdens zijn (fiets-?)tocht, komende vanuit Zwolle, onderweg wordt overvallen door een langdurige stortbui. Bij Ommen gekomen besluit hij de tocht maar even voor gezien te houden en deze te onderbreken om te schuilen voor het overvloedige hemelwater. Hij vindt een goede opvang "in de gelagkamer van het aardige dorpsshotelletje aan den Brink". Omdat het onophoudelijk blijft regenen besluit "Bussummer" na het verrassend goede diner om de nacht er ook door te brengen.

De "waardin" toont hem zijn hotelkamer en vertelt dat dit de mooiste kamer van het hotel is. Jazeker, want als mr. Oud, de burgemeester van Rotterdam, vroeger zijn vakanties in Ommen doorbracht logeerde hij steevast in deze kamer. Nu rijst de vraag wat de reden ervan is dat mr. P.J. "Piet" Oud meerdere keren in Ommen logeerde. Later meer hierover.

Als "Bussummer" na een avondwandeling zijn bed heeft opgezocht en zich al in Morpheus' armen nestelt hoort hij gezang, dat steeds dichterbij komt. Morpheus moet toch maar even wachten vindt "Bussummer" en even later ziet hij vanuit zijn kamer "een lange

sliert van jongens en meisjes, vrouwen en mannen, die den Brink opslingerde en er toen in optima forma een "zevensprong" uitvoerden. Dat was wel een aardige verrassing.

"Bussummer" houdt kennelijk van gezelligheid, hij hijst zich in de kleren en begeeft zich naar het vrolijke volk. Daar hoort hij dat de kinderen van een schoolreisje zijn thuisgekomen en het plaatselijke zangkoor hen feestelijk heeft ingehaald.

Deel van een schoolreisje uit 1940 in de Kruisstraat bij Het Zwarte Paard, zie het raam boven de deur en het uithangbord aan de hoek van het Hotel.

"Bussummer" schrijft verder. *De deelnemers en deelnemsters werden niet moe, onder leiding van een ouderen heer, de verschillende figuren uit te voeren. Een stukje folklore dat in het hart van het volk leefde en dat mij het*

bewijs gaf, dat onze oude cultuur nog niet is verdwenen".

De krant

Het eerste puzzelstuk is het vinden van de krant waarin het artikel heeft gestaan. Er is een aanknopingspunt, namelijk het tijdsbestek waarbinnen mr. P.J. Oud burgemeester was van Rotterdam (stadsrechten in 1340) Ik vind, dat hij zelfs twee keer burgemeester van die plaats was namelijk in de perioden 1938-1941 (lid van de Vrijzinnig Democratische Bond) en 1945-1952 (VVD-lid)

Mijn zoektocht begint daarom in 1938. Ik zal niet vertellen hoeveel ik zonder succes heb gezocht. Het is toch te gek - ik zál het vinden en bijt me er flink in vast, maar wat ik ook aan slimme? zoektermen bedenkt - vruchteloos! Uiteindelijk pak ik de telefoon en na enkele belpogingen krijg een tip van "Gooi en Vechtstreek Historisch". Een vriendelijke heer vertelt me wáár en hóe ik de afleveringen van de Bussumsche Courant kan inzien. Geweldig en dan heb ik beet. In de uitgave van 4 juli 1940 vind ik het, op 3 juli geschreven, gezochte artikel DAG-BOEK VAN EEN BUSSUMMER. Hiermee is echter nog niet duidelijk in welk hotelletje aan den Brink "Bussummer" logeerde en wat de naam van de schrijver is - hij blijft dus naamloos.

De Brink in Ommen

't Ja, de Brink in Ommen. Wat moet je je daar toch bij voorstellen. Ik heb ooit al eens iets gehoord of gelezen over een brink in de Voorbrug. Dit kan een mogelijkheid zijn. Er stond een pomp met verschillende gebouwen, waaronder twee hotels, er als het ware rondom zodat het een heus pleintje was. Ik ga op zoek naar foto's en info over de Voorbrug.

G. Steen schrijft bij een foto *"In de 18e eeuw bestond de Voorbrug uit een pleintje dat "de brink voor de brugge" werd genoemd. De naam "Brink" is verdwenen en "voor de brugge" werd "Voorbrug". Zeer waarschijnlijk is de oudste bewoning geweest op de plaats waar nu Hotel De Zon staat en verder ten oosten daarvan langs de Vecht. In 1787 schijnt er een school geweest te zijn. In 1852-1884 had meester Grolle een school in het huis waar dokter Warnsinck woonde"* (uitgave: *Wiechers Europa Meubel B.V. september 1979*)

Heeft "Bussummer" misschien overnacht bij Lokin of Stegeman en in de Voorbrug gezien, dat De Zevensprong werd uitgevoerd? Toch niet zo logisch, het plein is in 1940 deel van de verkeersweg van het Station naar de brug.

Een andere mogelijkheid is, dat met het dorps hotelletje "Het Zwarte Paard" bedoeld wordt. Dit ligt aan het Vrijthof, dat ook als een brink zou kunnen worden gezien. Is de jeugd daar zo feestelijk met de Zevensprong ingehaald bij de terugkomst van een schoolreisje?

De Zevensprong op den Brink

De Zevensprong blijkt al een heel oud vermaak te zijn en werd op tal van verschillende manieren uitgevoerd als dans op feesten of b.v. na kermisbezoek. Er werden soms rare, lachwekkende passen voorgedanst - misschien met malle grimassen - door één persoon,

1925: Volksfeest. Kinderoptocht in de Voorbrug. Op deze foto komt de oude situatie in de Voorbrug duidelijk naar voren.

die midden in de kring stond. De anderen moesten het nadoen, terwijl ze misschien ook niet meer al te zeker op de onderdanen stonden. Dit veroorzaakte vaak grote hilariteit. Ieder kent waarschijnlijk De Zevensprong als een kinderliedje waarin het lopen in de kring telkens onderbroken wordt om te tellen "dat is één" en er door alle kinderen dan met de rechtervoet een stapje naar het midden van de kring wordt gezet. Dan volgt het loopliedje van begin af aan en wordt "dat is één" gevolgd door "dat is twee" en ... ach wat ook, hoef ik toch niet uit te leggen. Al zingend met herhalingen wordt het tellen tot en met zeven splenderwijs geleerd.

Ik strooi mijn vraag over de Zevensprong van 3 juli 1940 ruim in het rond, maar niemand kan mij er iets van vertellen, het is wellicht te lang geleden, maar ... soms wordt het geluk je in de schoot geworpen.

Voor de feestelijkheden in verband met Ommen 775 Jaar Stadsrechten komt er een reünie op 25 augustus 2023 en daarover word ik opgebeld door een oudere dame. Ze maakt zich bekend als Hendrikje Nabers, geboren in 1935 - nu Henny Laarman. Ze vindt het initiatief voor een reünie heel fijn. Als ik even tijd heb wil ze ook wel graag het een en ander over Ommen vertellen - ik luister met interesse.

"Hendrikje" vertelt van de fijne jeugd die ze in Ommen en Varsen had. Ze spreekt met warmte over de goede tijd aan de Openbare School in Ommen, hoe fijn ze het vond om te leren, hoe gezellig het was, over krantenknipsels, die ze in schoolschriften plakte met de vermelding erbij, waarop ze betrekking hadden. Uit alles blijkt haar nooit verdwenen liefde voor Ommen. Dan vertelt ze dat haar altijd nog iets bijzonders is bijgebleven, namelijk dat de Zevensprong werd gedaan in een heel grote kring bij de school. Ze weet nog heel precies waar ze zelf stond "**bij Wicherson**"! Ommer weten dan meteen "Vrijthof - hoek Bouwstraat" Van een schoolreisje kan ze me niets vertellen, ze was in 1940 nog niet op school. Waarschijnlijk was ze erbij omdat de ouders een broer en zus ophaalden van de schoolreis. Ik zit even met de mond vol tanden ... niet erg, want Hendrikje vertelt wel door. Ze meldt zich heel graag aan voor de reünie en hoopt dan haar schoolvriendinnen van het eerste uur te ontmoeten. Het clubje, Ina Veldman, Sietske Postma, Ineke Brinkman, Nellie van der Meulen en Hendrikje zelf heeft nog altijd contact. Ineke Brinkman en Nellie van der Meulen blijken helaas niet bij de reünie aanwezig te kunnen zijn.

v.l.n.r. achterste rij: mw. Van der Meulen, Diny Wicherson, Sietske Postma, Anna Steen, Corrie van der Meulen, Nelleke van der Meulen, Mieneke van Gelder, Jo Kelder, Elze van Elk. voorste rij: Tineke Oldeman, Gerrie Vos, Hendrikje Nabers, Ineke Brinkman, Ina Veldman

Mede door de goede herinnering van Henny is het raadsel van de Zevensprong op de Brink opgelost. De Brink is het Vrijthof en het aardige dorpsshotelletje is Het Zwarte Paard van de familie Gerrits. Marianus Gerrits was in 1940 hotelhouder, terzijde gestaan door Els Gerrits-van der Kolk, de ouders van Kajo Gerrits.

v.l.n.r. Nell van der Meulen, Ina Veldman, Sietske Postma, Henny Nabers, Ineke Brinkman

Het schoolreisje

Nog maar korte tijd geleden orden ik mijn boeken - alles over Ommen weer bij elkaar enz. Daarbij kom ik het heerlijke boek tegen, dat Corrie de Groot-van der Meulen (overleden op 22 januari 2007) schreef over haar - voor menigeen ónze - jeugdherinneringen aan "De kom van Ommen". Zoals dat gaat, ik kan het niet laten er even in te bladeren en lees hier en daar wat. Dan zie ik op bladzijde 47 een foto met het onderschrift *Schoolreisje in*

Kompanen

uw maat in financiële diensten

Aangesloten bij

Van Reeuwijkstraat 42
7731 EH Ommen
Tel.: (0529) 451154
Fax: (0529) 455027
Website: www.kompanen.nl
E-mail: info@kompanen.nl

A. VISSCHER

ontwerp, aanleg en onderhoud
van tuinen en sierbestrating

Violenstraat 15 • 7731 WK Ommen •

Tel: 06 - 51 60 00 86 • Tel: 0529 - 45 47 52 •

www.avisscher.nl • info@hoveniersbedrijf-visscher.nl

OCB Bouw b.v.

Uw specialist in ontwerp,
nieuw-, verbouw en renovatie

Strangeweg 14
7731 GW Ommen

tel. (0529)452810

fax (0529)452062

e-mail: info@ocb-bouw.nl

www.ocb-bouw.nl

Lunch - Diner - Snackbar
Vergader en Feestruimte - Catering

FLATER
ETEN & DRINKEN

De Huiskamer van Ommen

0529-451364

www.flater.nl

volg ons op Facebook

stukadoorsbedrijf
Rinus Zwanepol

Mobiel 06-30009131

Aannemersbedrijf M. van der Vegt

Ommen (0529) 45 37 47

Pearle
opticiens

Varsenerpoort 9, 7731 DG Ommen
Kerkplein 25, 7721 AD Dalfsen

expert

Ommen

Schurinkstraat 26A • 7731 GD Ommen • T 0529 451 406

OudOmmen.nl

FREES VERHUUR OMMEN . NL

Asfaltfrezen

culinair bij u thuis

Voor een onvergetelijk feest

Wij maken uw feest "culinair" compleet!

- Buffetten
- Hapjes
- Workshops
- Diners

Het enige dat u zelf hoeft te doen is genieten!

www.culinairbijthuis.nl

Wielewaalstr 21
7731 XH Ommen
Mobiel: 06-10365875

E-mail: info@culinairbijthuis.nl

www.takman.nl

Tuincentrum Jurrie Baas
Balkerweg 24
7731 RZ Ommen
Tel. (0529) 453708
Fax (0529) 451595
info@jurriebaas.nl
www.jurriebaas.nl

GRONDMAN Bouw Service

www.grondmanbouwservice.nl

NOTARISSEN groot in kleine letters

Bentum Nijboer

NOTARISSEN in Ommen en Hardenberg

Ommen 0529 452 233
Hardenberg 0523 273 487

info@bentumnijboer.nl
www.bentumnijboer.nl

EP: Ommen

ElectroPartner

Beeld & Geluid - Telecom - Wassen & Drogen -
Koelen & Vriezen - Multimedia -
Huishoudelijke apparatuur - Inbouwapparatuur

Gasthuisstraat 52 - 7731 DA Ommen
Tel.: (0529) 45 03 65
info@epommen.nl - www.epommen.nl

Wim van Kesteren Schoenreparaties

Gun uw schoenen een langer leven!

Uw schoenen worden
vakkundig gerepareerd door:
Wim van Kesteren Schoenreparaties
Tel. 0529 454130 | 06 205 311 24

U kunt uw schoenen
ter reparatie afgeven
en ophalen bij:

Varsenerstraat 2
Ommen

KLEINLUGTENBELT timmer- en onderhoudsbedrijf

De Voormars 10B - 7731 DD Ommen
Telefoon (0529) 45 47 89

1940. In de "paard en wagen" zitten echter alleen maar meisjes van de leeftijd van Corrie, de oudere zus van Nellie van der Meulen. Waar zijn de jongens ...

Tijdens de reünie schiet ik Adri(-aan) Grootenhuis geweldloos aan om hem te vragen of hij iets van deze zevensprong weet. Hij vertelt mij dat hij in de oorlog met een schoolreisje naar Madrid is geweest. Dit was / is een bekende speeltuin in Hessum, die bij de uitspanning hoort van Van Pijkeren aan de weg Vilsteren - Rechteren. "Van Pijkeren" is familie van Adriaans moeder. De tocht is waarschijnlijk op een boerenwagen gemaakt. Of dit in 1940 was blijft een vraag, maar Adriaan herinnert zich wel de Zevensprong op het Vrijthof!

Guus van der Veen en De Darde Klokke kunnen tevreden zijn ... er is nu bekend "waar de persoon in kwestie het over heeft. "Bussummer" blijft anoniem.

Toevoeging

Zoals eerder gezegd voeg ik een stukje informatie toe over mr. P.J. Oud. Pieter Jacobus Oud (1886-1968) is geboren in Purmerend en wordt na zijn rechtenstudie kandidaatnotaris en belastingontvanger. Op 17 april 1914 volgt de benoeming tot Ontvanger der Registratie en Domeinen in Ommen. Op 30 juni 1914 komt hij met zijn echtgenote en zoon in Ommen wonen op het adres A 399 - later gewijzigd in Brugstraat 2. Het kantoor is gevestigd in de Kruisstraat.

Bij Koninklijk Besluit d.d. 17 april 1916 wordt P.J. Oud benoemd tot kantonrechter-plaatsvervanger met ingang van 25 september 1916. In 1917 wordt hij Tweede Kamerlid. In de jaren 1933-1937 is hij Minister van Financiën. Op 18 februari 1919 wordt Oud, nadat hij in Ommen tijdelijk vervangen is door de heer C.J. ten Cate, definitief vervangen door de benoeming van de heer A.C. Roem. Op 30 september 1918 is het gezin uitgeschreven wegens vertrek naar 's-Gravenhage. Hij heeft dan ruim vier jaren in Ommen gewoond.

Na het vertrek van Oud wordt het pand in het voorjaar van 1919 betrokken door Joh. van der Kolk. Hij wordt in 1950 opgevolgd door zijn zoon G. van der Kolk, die evenals zijn vader horlogemaker is. Van der Kolk maakte reclame met de zin "Laat bloemen uw tolk zijn en Van der Kolk uw horlogemaker".

De grote staatsman Pieter Jacobus Oud heeft Ommen niet vergeten. Dit blijkt uit bezoeken, die hij een groot aantal jaren na zijn verhuizing naar 's-Gravenhage aan onze stad heeft gebracht. Door die bezoeken kon het raadsel van **De Zevensprong op de Brink in Ommen** worden opgelost.

Het aardige pand wordt in 1969 afgebroken en daarmee gaat de vriendelijke entree van Ommen verloren.

*Met dank aan
De heer A. Grootenhuis
Mw. H.J. Laarman-Nabers
Mevrouw J.J. van der Werp*

*Geraadpleegd:
"Gooi en Vechtstreek Historisch"
Delpher
Overijsselsch Dagblad
Provinciale Overijsselsche en Zwolsche Courant*

Juffrouw Mulder

meer dan een begrip in Witharen

door Mannes Schoppink

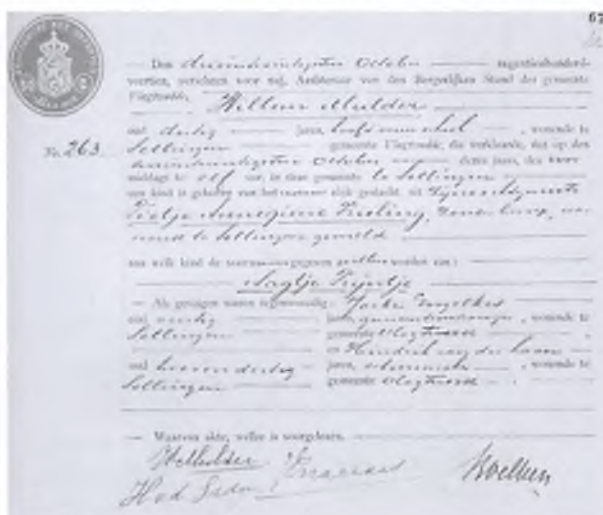
'Juffrouw' Mulder was maar liefst 32 jaar als onderwijzeres verbonden aan de christelijke lagere school (voorheen 'School met den Bijbel') te Witharen. Ze kwam in 1947 vanuit het Drentse Elim en nam afscheid bij het bereiken van haar pensioengerechtigde leeftijd in 1979.

Orde en netheid

Juffrouw Mulder was een begrip in/op Witharen. Verschillende generaties heeft ze de eerste beginselen bijgebracht van lezen, schrijven, taal en rekenen. Voor de meisjes was er dan natuurlijk ook nog nuttig handwerken. De juf hield van orde en netheid. Hoogtepunt elk jaar was de viering van het kerstfeest met de schoolkinderen en hun (groot) ouders in gebouw Irene. Kenmerkend voor de markante onderwijzeres waren verder de DAF waarmee ze dagelijks van Ommen naar Witharen kwam (en die haar uiteraard ook weer terugbracht), haar wandelstok die ze nodig had omdat ze aan één kant mank liep en het gegeven dat niemand haar voornaam kende en iedereen haar, zelfs haar dagelijkse collega's, aansprak met 'u'.

Jeugd in Groningen

Aagje Trijntje Mulder werd geboren op 22 oktober 1914 in het Groningse Sellingen, dat destijds behoorde tot de gemeente Vlagtwedde. Ze was een dochter van Willem Mulder (1884-1964) en Tietje Annegiene Vrieling (1885-1972). Aagje was het oudste kind uit het gezin van tien kinderen. Ze kreeg het vak van onderwijzeres waarschijnlijk met de paplepel ingegoten, want haar vader zat ook al in het vak. Willem Mulder was van 1914 tot 1949, het jaar dat hij met pensioen ging, hoofd van de christelijke lagere school in Sellingen. Met zo'n functie had je in die jaren veel meer uitstraling dan vandaag de dag. Een hoofdmeester behoorde destijds net als de burge-meester en de dominee tot de notabelen in het dorp.

BURGERLIJKE STAND.
VLACHTWEDDE, 21-28 October.

Geboren: Klaas, z. v. Jan Bartelds en Rolina Bos. (gedomt te Onstwedde). Aagje Trijntje, d.v. Willem Mulder en Tietje Annegiene Vrieling. Lebartus, z. v. Franciscus Stanneveld en Anna Maria Zaan. Jan, z. v. Willem Arnolds en Anna Gelkens, Roelf, z. v. Pieter Kort en Wapke Pathuls. — Ondertrouwd: Cornelis Brandsema 23 jaar en Martha Suijders 21 jaar, b.v. Ter-Apelkanaal. — Getrouwd: Hendrik Timmer 21 jaar van Launderbeetse en Jantje Bos 22 jaar van Zuidveld. Anton Kuper 31 jaar van Laundermarke en Maria Hoppe 28 jaar van Weedingermarke. — Overleden: Aaltje Botgers 59 jaar, echt. van Freerk Kraai.

Aagje behaalde op haar 18^e haar (eerste) onderwijspapieren. Vanwege de crisisjaren zat een vaste aanstelling er nog niet direct in. In 1935 werd ze kleuterleidster in Vlagtwedde. Ze bleef dat werk doen tot 1939, waarna ze in dezelfde plaats als kwekeling met akte op de christelijke lagere school aan de slag ging. Het grootste deel van de oorlogsjaren was ze niet aan het onderwijs verbonden. Van 1944 tot 1946 werkte Aagje vervolgens in een tehuis voor moeilijk opvoedbare meisjes in Amsterdam. Hierna kwam ze een jaar in dienst van de

christelijke school in Elim (bij Hogeveen).

Aanstelling in Witharen

Met ingang van augustus 1947 werd de inmiddels 32-jarige juf benoemd als onderwijzeres aan de School met den Bijbel in Witharen. Voortaan was zij er 'juffrouw Mulder'. Daarbij kreeg ze de jongste kinderen onder haar hoede, klas 1 en klas 2. Vanwege het leerlingenaantal waren de twee leerjaren gecombineerd. Tot de invoering van het basisonderwijs in 1985 werd er nog van 'klassen' gesproken, daarna ging het om 'groepen'. 'Op' Witharen was er nog geen kleuterschool. Het was mogelijk deze in Ommen te

bezoeken, maar daar werd, zeker in de jaren '40, '50 en '60, nauwelijks gebruik van gemaakt. Dit betekende dus dat de kinderen bij juffrouw Mulder voor het eerst naar school gingen. De eerste schooldag was voor elk schoolkind een overweldigende ervaring, dat was in Witharen niet anders dan elders. De juf heeft menig kind dat er voor het eerst was een aai over de bol gegeven en moed ingesproken, vertelde ze eens. De hoofdmeester stond dan een eindje verderop in de gang om de moeder(s) te troosten.

School in Witharen

DAF Daffodil

Juffrouw Mulder, die haar hele leven ongehuwd bleef, hield van werken, maar dat moesten haar leerlingen ook doen. Gedrag en vlijt werden niet voor niets op het rapport vermeld. Er was regelmaat en er heerste discipline. Het hoofd van de school en de inspecteur konden rustig het klaslokaal van de juf binnenkomen, als de kinderen aan het werk waren gezet kon je een speld horen vallen. De juf woonde in een appartement aan de Hessel Mulertstraat 13 in Ommen. Aanvankelijk fietste ze naar Witharen. De juf schijnt ook nog een bromfiets te hebben gehad, maar de meeste oud-leerlingen zullen zich de DAF 32 Daffodil herinneren waarmee ze zich in later jaren dagelijks bij school kwam melden. Op de bekendste ansichtkaart van de school staat de auto van de juf in de berm, niet ver van de ingang van de school. Aagtje had een hekel aan achteruitrijden. Bij school hoefde ze dat ook niet. Als ze aan het eind van de middag naar huis ging, reed ze eerst nog even door naar het achter de school gelegen sportveld. Daar was voldoende ruimte om een rondje ter voorkoming van achteruit moeten rijden te maken. Na schooltijd ging de juf regelmatig op huisbezoek, zeker bij de kinderen die de oudste van een nieuw gezin waren. Ook als er ergens een baby geboren was, konden moeder en kind op een belangstellend bezoek van haar rekenen. Bijkomend voordeel voor de markante onderwijzeres was dat ze van alle nieuwtjes in de buurtschap op de hoogte bleef. Daarbij had ze wel vooraf gevraagd of het erf groot genoeg was of dat het mogelijk was om het huis heen te rijden – dan hoefde ze immers ook niet achteruit te rijden... Bij de meeste boerderijen in de buurtschap was er in genoemd opzicht gelukkig geen centje pijn voor haar.

Klas 1 en klas 2 met in het midden juffrouw Mulder, eind jaren '50.

Aanvankelijk fietste ze naar Witharen. De juf schijnt ook nog een bromfiets te hebben gehad, maar de meeste oud-leerlingen zullen zich de DAF 32 Daffodil herinneren waarmee ze zich in later jaren dagelijks bij school kwam melden. Op de bekendste ansichtkaart van de school staat de auto van de juf in de berm, niet ver van de ingang van de school. Aagtje had een hekel aan achteruitrijden. Bij school hoefde ze dat ook niet. Als ze aan het eind van de middag naar huis ging, reed ze eerst nog even door naar het achter de school gelegen sportveld. Daar was voldoende ruimte om een rondje ter voorkoming van achteruit moeten rijden te maken. Na schooltijd ging de juf regelmatig op huisbezoek, zeker bij de kinderen die de oudste van een nieuw gezin waren. Ook als er ergens een baby geboren was, konden moeder en kind op een belangstellend bezoek van haar rekenen. Bijkomend voordeel voor de markante onderwijzeres was dat ze van alle nieuwtjes in de buurtschap op de hoogte bleef. Daarbij had ze wel vooraf gevraagd of het erf groot genoeg was of dat het mogelijk was om het huis heen te rijden – dan hoefde ze immers ook niet achteruit te rijden... Bij de meeste boerderijen in de buurtschap was er in genoemd opzicht gelukkig geen centje pijn voor haar.

Juffrouw Mulder met (v.l.n.r.) haar collega's Wim Steen, Roel Kassies en Jelle Bootsma in 1966.

Zilveren jubileum

In 1972 was juffrouw Mulder 25 jaar verbonden aan de School met de Bijbel (de 'n' was intussen achter 'de' weg) te Witharen. Dit herdenken werd op bescheiden wijze gevierd op woensdag 16 augustus van genoemd jaar. "Geen drukte om zoiets", merkte ze zelf op. Toch werden er die dag vele handen geschud van leerlingen, (ex-)collega's, ouders en bestuursleden. De juf kreeg als gezamenlijk cadeau een cheque van 600 gulden én een cassetterecorder aangeboden. De kinderen van de bovenste klassen spraken verder een bandje met vriendelijke woorden in. Het bandje werd teruggevonden in het archief van de in 2000 overleden juf. Enkele fragmenten: "Ik ben Alice Horsman. We vinden het fijn dat u 25 jaar op school bent. Ik heb het gehoord van m'n vader en moeder, want ik ga niet 25 jaar naar dezelfde school. Toen ik in de eerste klas zat, maakte ik bij u altijd mooie dingen. Nu zit ik niet meer in de eerste klas, ik zit nu in de vierde klas. Ik hoop dat u hier nog

vele jaren op school mag werken.” “Ik ben Gerbrand Pieltjes. Juffrouw, ik weet nog toen ik in klas 1 zat. In het begin wou het niet. Ik weet nog toen zette de juffrouw de letter A op het bord. En toen dacht ik: wat is dat voor ding?! Toen zei juffrouw: dit is de letter A. Toen ik een heleboel letters kende, had ik er meer plezier in en ging ik naar klas 2 en daar beviel het mij goed. Daar kon ik beter leren en beter taal en alles ging beter en nu zit ik al in klas 4. Ik zat eerst in klas 1 en toen in klas 2 en toen in klas 3 en nu in klas 4. Juffrouw, ik hoop dat u hier nog veel jaren bij school mag zijn.” “Ik ben Willeke Busbroek. Juffrouw Mulder, ik heb van mijn vader en moeder gehoord dat u 25 jaar is. Natuurlijk wil ik u daarmee feliciteren. Juffrouw, Riekje, Beppie en Hans zijn niet bij u in de klas gezeten, alleen ik ben in de klas gezeten. Nou, ik denk dat ik maar ophoud.” De School met de Bijbel gaf juist in die tijd haar eerste schoolkrant (‘De Kletshoek’) uit. De jubilerende juf bedankte daarin ‘voor alle hulde en lof’. “Ik wilde deze dag heel stilletjes voorbij laten gaan, maar dit is me niet gelukt en achteraf heb ik het heel mooi gevonden. ’t Is makkelijk te zeggen: ik heb 25 jaar in Witharen gestaan, maar we moeten niet vergeten dat ik daarvoor ook de kracht en de gezondheid heb mogen ontvangen. En die kunnen we onszelf niet geven.”

Afscheid

Vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd nam juffrouw Mulder aan het eind van schooljaar 1978-1979 afscheid van ‘haar’ school. Dat gebeurde tijdens een

Wethouder mej. Vosjan reikt een Koninklijke onderscheiding uit aan mej. Mulder.

drukbezochte receptie in Zaal Horsman te Witharen op vrijdag 29 juni 1979. Wethouder/locoburgemeester mej. M.J. (Riet) Vosjan kwam de vertrekende juf vanwege al haar verdiensten de eremedaille in goud verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau uitreiken. Ongetwijfeld zal hierbij hebben meegespeeld dat de juf ook op maatschappelijk terrein altijd heel actief was geweest. Zo was ze van 1953 tot 1968 organiste tijdens zondagse kerkdiensten in gebouw Irene, terwijl ze de afdeling Witharen van de NCVB (Nederlandse Christen Vrouwenbond) leidde van 1960 tot 1976.

Verscheidene (oud-)collega’s waren bij het afscheid van juffrouw Mulder aanwezig in Zaal Horsman. Gedurende de vele jaren die de onderwijzeres werkzaam was geweest in Witharen, had ze zes schoolhoofden meegemaakt. Jannes Wouter Groeneveld (1909-1996) was in 1936 als hoofd begonnen en bleef dat tot 1953. Daarna volgden van 1953 tot 1956 Cornelis Johannes Christiaan Koppe (1911-1989), van 1956 tot 1959 Willem Frederik Gaasbeek (1914-1994), van 1959 tot 1965 Jan Hendrik Douma (1933-2009), van 1965 tot 1972 Jelle Bootsma (1931-2021) en van 1972 tot (uiteindelijk) 1985 Gerard Johan Oving (1938-2018). In totaal had mej. Mulder verder tien andere collega’s gehad en dat waren allemaal mannen. Het ging om de meesters Boersma, Van der Wal, Kassies, Steen, Barf, Van der Berg, Bijkerk, Hembrecht, Zwolle en Huisman. Hieraan moet wel worden toegevoegd dat schoolhoofd Douma van 1955 tot 1958 ook nog ‘gewoon’ onderwijzer was geweest in Witharen. Bij juffrouw Mulders vertrek had de christelijke school op Witharen nog 57 leerlingen (dat waren er in de jaren ’50 en ’60 meer dan 120 geweest). De spraakmakende onderwijzeres werd opgevolgd door mej. Géraldine Faber uit Hoogeveen.

Als pensionado verhuisde mej. Mulder nog enkele keren. De laatste jaren van haar leven waren qua gezondheid niet gemakkelijk. Op 1 april 1999 kwam de vroegere onderwijzeres te wonen in bejaardentehuis Oldenhaghen in Ommen. Daar overleed ze op zaterdag 9 september 2000. Aagtje Trijntje Mulder werd begraven op begraafplaats Laarmanshoek in Ommen.

Als pensionado verhuisde mej. Mulder nog enkele keren. De laatste jaren van haar leven waren qua gezondheid niet gemakkelijk. Op 1 april 1999 kwam de vroegere onderwijzeres te wonen in bejaardentehuis Oldenhaghen in Ommen. Daar overleed ze op zaterdag 9 september 2000. Aagtje Trijntje Mulder werd begraven op begraafplaats Laarmanshoek in Ommen.

Juffrouw Mulder ligt begraven op begraafplaats Laarmanshoek in Ommen.

Bronnen:

- Winschoter Courant, zaterdag 31 oktober 1914 (via Delpher).
- Zwolsche Courant, zaterdag 30 juni 1979.
- ‘60 jaar Christelijk onderwijs te Witharen’, 1986.
- ‘Van School met de Bijbel tot De Triangel’, 2002.
- Genealogische website Wiewaswie.

Van 'n stoer keer'ltie töt 'n angsthaase deur Dientie

Op 'n oavend zeg mien Va, "wie hef zien fietse nog niet binn'n?"
Ikke dus. Achter in 'n tuun, in 't donker, zet ik mien fietse in 't schuurtie.
Achter mi'j stiet mien breurtie en dut as ik binn'n bin, stiekem de deure
achter mi'j dicht. Licht was d'er niet, dus ik stoa doar in 't duuster en
zuuk'e angsteg de deure um d'er weer uut te komm'n.
Mien breurtie was al thuis maar kreeg onderweg lik op stuk.
Va steund achter in de tuun, verscheulen achter een struke en leut,
toen mien breurtie langs em leup, een heel naar geluud heur'n.
Mien breurtie schrök zich 'n ongeluk en vleug op huus an de kökk'n in.
Opgelucht loop ik ok op huus an en zie mien breurtie zitt'n op 'n stoel
in de kökk'n, te bibber'n as 'n rietie.
Ie vrög mi'j "heb ie dat ok 'e heurd in 'n tuun?" "Watte?" vroag ik.
"Een heel naar geluud, zo van : oh-oh-oh. Een heel lege en donkere
stemme en ok barre griezeleg." Ik weet van niks.
Dan kömp mien Va de kökk'n binn'n en vrög, "wat is hier gebeurd?"
Mien breurtie dut zien verhaal.
Va zeg' lachend, "was dat oh-oh-oh".
"DUS IE DEUD DAT?" "Joa" zeg Va, "muj ow zussie maar niet in 'n donker
schuurtie opsluut'n, want zo'n groten held bi'j zelf ok niet".
't Is lange 'e leed'n, maar ie schaamt zich misschien nog wel 'n bettie.
Maar ie hef wel leergeld betaald en 't nooit weer 'e doan .

Joa, woarumme eigenlijk

Woarumme zeg ie : "ik zit **achter** de computer" terwijl ie d'er eigelek **veur zit**?
(Ie zit toch ok niet achter ow T.V.).

Woarumme löp ow neuse en roekt ow voet'n.

Aj zegt dat er an 'n hemel 400 biljoen steer'n bint, geleuft de luu ow dalek, maar aj zegt
dat de deurposte net 'e varfd is, mut ze aajt vuul'n.

Historische voorwerpen

Vanaf het volgende nummer (210) publiceren we weer de artikelen van Gerko Warner
over de verschillende voorwerpen in het Historisch Museum in Ommen.

Het eerstvolgende nummer beschrijft de tijd van
Grieken en Romeinen.

Het Historisch Museum Ommen heeft verschil-
lende urnen in haar collectie. De urn die is gevon-
den bij opgravingen in het buurschap Varsen en
komt uit de late bronstijd (ca 1100 v Chr).

Zoekplaatje

Reacties kunnen worden verzonden naar mailadres: t.deleeuw@OudOmmen.nl of woonadres: Stichting OudOmmen.nl, Schurinkhof 29, 7731EZ, Ommen.

Een zoekplaatje (GW0100) afkomstig van de Familie Beijer. We hebben daarbij geen namen gekregen, via een reactie op de site kregen we "G.J. Schuurman" als mogelijke naam voor de persoon die vooraan staat. Wie helpt ons aan meer namen?

Vorig zoekplaatje (GU0055)

Met dank aan An Vosjan-Timmerman voor de volgende namen: 4 = Mevr. J. Timmerman -Pieltjes 16-6-1871 15-11-1959; 6 = is haar dochter Mevr. H. Kamphuis-Timmerman 07-08-1896 15-08-1953; 7 = Haar dochter Mevr. J.van der Vegt-Timmerman 05-11-1904 15-05-1995; 8 = Mevr.H. Kamp-Kamphuis 1920 2012; 5 = waarschijnlijk Dhr. J. Kamp juli 1947.

EKKELENKAMP
LUNCH ■ DINER ■ PATISSERIE
IJSSALON

Stationsweg 1 ■ 7731 AW Ommen ■ telefoon 0529 45 17 82
www.ekkelenkamp-ommen.nl

**Bouwbedrijf
Vonder**

www.bvbouw.nl - info@bvbouw.nl

Brink 10 - 7731 TG Ommen - Tel. 0529 - 451043

Nieuwbouw
Verbouw
Renovatie
Restauratie
Tekenswerk
Vergunningen

RADIO - T.V. - STEREO RECORDERS - KOELKASTEN
WASAUTOMATEN - EIGEN TECHNISCHE DIENST

M. Dunnewind

Dr. A.C. van Raaltestraat 12
7731 GN Ommen
Tel. (0529) 45 16 58

Brasserie Tante Pos

Ommen

In het
voormalig postkantoor
van ommen

adres Markt 17, 7731 DB Ommen
telefoon (0529) 45 18 13
e-mail info@tantepos.nl
internet www.tantepos.nl

Hallo
JUMBO
Ommen

Markt 22-24, 7731 DB Ommen

T 0529 - 47 81 60

www.jumbo.com

**Functioneel & fit
boven de 50**

BEL VOOR MEER INFORMATIE

BRINK 35 | OMMEN
T 0529 454508
E INFO@CROSSFITOMMEN.COM

Bandenservice Ommen B.V.

voor volledig technisch onderhoud

Nieuwelandstraat 1
7731 TH Ommen
Tel. (0529) 45 37 84

www.bandenserviceommen.nl

GROTE EN KLEINE BEURTEN

**OOK VOOR
APK-KEURINGEN**

snel en
eigenzinnig
oplossingen
van nu
van cijfers naar
toekomstplannen

hart voor
resultaat

www.krcvanelderen.nl

KRC VAN ELDEREN

accountants | belastingadviseurs

Nijkamp
installatietechniek

Bas Nijkamp

06 51 78 57 57

Coevorderweg 6
7735 KH Arriën

info@nijkampinstallatie.nl

Dunnewind Groep b.v.

Verhuur van:
mobile kranen - shovels - containers - kippertrailers
diepladers - truck - kraan - aanhanger

Uitvoering van:
grondwerken - sloopwerken - rioleringswerken - bestratingen

Verkoop van:
zand - grond - grind

Als inwoner van de gemeente Ommen kunt u zes dagen per week uw tuinafval gratis bij ons inleveren.

Openingstijden; Maandag t/m vrijdag van 8.00 uur - 17.30 uur
Zaterdag van 8.00 uur - 12.00 uur

Strangeweg 7
7731 GV Ommen
Tel. (0529) 45 21 50

info@dunnewindgroep.nl
www.dunnewindgroep.nl

UW DAK IS ONS VAK!!!

dakdekkers- en renovatiebedrijf

E. van der LINDE

OMMEN BV

Vermeerstraat 13 • 7731 SM Ommen • Tel. (0529) 45 30 33

Notarispost OMMEN

Zet het zwart op wit.

Notarispost Ommen

Vrijthof 8a, 7731 CN Ommen

T 0529 - 712 523

E secretariaat@notarispostommen.nl

I www.notarispostommen.nl

Elke maandagavond
van 19.00 tot 21.00 uur gratis
en vrijblijvend inlooppreekuur.

sallands goed

registermakelaars & taxateurs

Al ruim 20 jaar on(t)roerend GOED specialist in Ommen

Hammerweg 59C - 7731 AJ Ommen

T 0529 455055 - ommen@sallandsgoed.nl

www.sallandsgoed.nl

DE KAPPER

Vrijthof 1
7731 CN Ommen
Telefoon (0529) 45 49 48
tijdvoorjezelf@salondekapper.nl

WWW.SALONDEKAPPER.NL

Maak online een afspraak

dranken & delicatessen

Varsenerstraat 2
7731 DC Ommen
T 0529 45 30 66
E info@wijnhofommen.nl
I www.wijnhofommen.nl

VERHUIZINGEN

EN

TRANSPORTEN

H. STEEN B.V.

Sogenbosstraat 3
7731 WT Ommen
Tel. (0529) 45 18 02
E-mail info@hsteenbv.nl

Nieuw in Ommen **Proef!** 3 maaltijden

Gotink

OCO Maaltijden

€15,-

0529 451 429
voor meer info

Kijk op
gotink-oco.nl

Brugstraat 16
Ommen

WILDTHOUT

Hotel & Restaurant

SERVICE, KWALITEIT EN GEZELLIGHEID!

Telefoon 0529-451592
info@wildthout.nl
www.hotelwildthout.nl

*Aj komt
zôj't goed heb'n*

Restaurant-Catering

De Bootsmans

Coevorderweg 19
7737 PE Ommen
Tel. (0529) 45 72 72

HOGHE HEXEL

uijetijdspark

VOOR IEDEREEN EEN BELEVENIS

Bruine Hoopsweg 6

7645 BJ Hoge Hexel

www.bungalowparkhogehexel.nl

info@bungalowparkhogehexel.nl 0546-579865